

Fiks Neder

De culturele
impuls van
de grote
verbouwing

fiksnederland.nl

land
rij

Nederland wordt verbouwd. Niet eerder waren we op zoveel fronten tegelijk aan het werk: woningbouw, energietransitie, waterberging, nieuwe infrastructuur, herbestemming, kringlooplandbouw, enzovoort. We hebben nu de kans om ons land mooier te maken. Het zou toch een blamage zijn als Nederland er met al die windmolens en zonnepanelen alleen maar lelijker op wordt? Laten we, net als in het verleden, onze ontwerpkracht mobiliseren en combinaties maken. Dan kunnen we over dertig jaar vol trots terugkijken op het resultaat.

Nederland is gewend om de ruimte naar zijn eigen hand te zetten. Van terpen tot en met grachten en polders, van stille dorpen tot drukke metropolen. We bouwden Nederland na de oorlog weer op, en met de Deltawerken beschermden we ons tegen hoog water. We zetten bij grote ruimtelijke opgaven onze ingenieurs en architecten aan het werk en beschouwden deze opgaven als een culturele daad. De kwaliteit van gebouwen, openbare ruimte en landschap kreeg altijd aandacht, juist ook door inspirerend en stimulerend overheidsbeleid.

We leven in een tijd waarin de overheid en de experts het niet meer alleen voor het zeggen hebben. We maken Nederland immers samen, met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Een tijd waarin de samenleving terecht betrokken wordt en ook verantwoordelijkheid wil nemen voor hoe we in dit land wonen, werken en leven. Juist nu is aandacht voor ruimtelijke kwaliteit onmisbaar, opdat het nieuwe vanzelfsprekend voortbordurt op wie we zijn en wat we hebben.

Kwaliteit ontkiemt in de harten van mensen. Kwaliteit is een wens die werkelijkheid wordt door hem te verbinden aan vakmanschap, aan daadkracht en aan de energie in de omgeving. Er komen fikse investeringen aan, zowel aan de publieke als de private kant. De samenleving staat klaar om zelf aan de slag te gaan. We beschikken over ontwerpers die gewend zijn om belangen, functies en partijen bij elkaar te brengen. Het gaat zeker niet vanzelf, maar het moment is aangebroken. Als we de grote transitieopgaven aan elkaar verbinden, dan zal Nederland met ieder project een stukje mooier en beter worden.

Daarom doen we de volgende oproep:

1

Versterk de dialoog over kwaliteit

Een steeds betere kwaliteit vraagt een voortdurend en openbaar gesprek. Een dialoog met deskundigen over het belang en de inhoud van een goede bouwcultuur. Maar ook met lokale betrokkenen over specifieke kwaliteit van een plan. Een hoge kwaliteit kan alleen worden bereikt als alle relevante disciplines bij dat onderlinge gesprek betrokken zijn. Ook de sociologie en psychologie van de ruimte zijn, net als de implicaties voor de gezondheid, factoren die een rol spelen bij de kwaliteit van onze leefomgeving.

Voorbeeld

Dialogo Omgevingskwaliteit (DOK) Zuid-Holland en Zeeland.

De initiatiefnemer, de gemeente en kwaliteitsadviseurs maken zo vroeg mogelijk een 'kansenkaart', waarin de wensen van de investeerder, de randvoorwaarden van de gemeente en de mogelijkheden van landschap, architectuur en erfgoed worden samengebracht.

2

Ga op zoek naar de koppelkansen

De grote verbouwing van Nederland slaagt alleen als we echt integraal gaan werken. Dat betekent dat elke ingreep in onze omgeving minimaal verbonden moet worden met één andere maatregel - en het liefst natuurlijk meer. Wie bijvoorbeeld infrastructuur aanpakt, neemt daarbij direct waterberging mee. Een dijk die wordt aangepast, kan mogelijk ook voor parkeergelegenheid worden ingezet. Dit zijn de strategische koppelkansen. Wie ze identificeert en benut, slaagt erin om opgaven met ongeschijnlijke tegenstrijdigheden toch te laten slagen.

Voorbeeld

Kustwerk Katwijk. Rijkswaterstaat moest Katwijk beschermen tegen een hoger zeeniveau. Door een dijk-in-duin constructie is niet alleen de veiligheid gewaarborgd, maar tegelijk een parkeergarage in de dijk gerealiseerd, die zonder de koppeling te duur zou uitvallen; het uitzicht op zee is veiliggesteld en er is een natuurlijke begroeiing met helmgras aangelegd.

3

Besef dat Nederland van iedereen is

Ruimtelijke ordening was lange tijd iets 'voor' de mensen en niet 'door' of 'van' hen. Door mensen in de omgeving mede-eigenaar te maken van nieuwe projecten, ontstaan er betere plannen met meer maatschappelijk draagvlak. Dat betekent het loslaten van de oude institutionele aanpak, waarin de overheid de lijnen uitzette. In plaats daarvan gaan we 'bottom based' te werk: de ideeën komen van onderop, maar worden wel via een duidelijke regie gebundeld en tot realisatie gebracht.

Voorbeeld

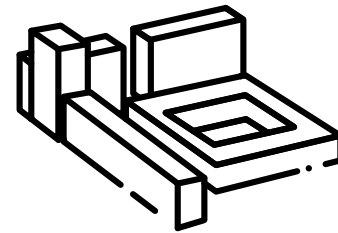
Herinrichting Markdal. Een handvol actieve bewoners ten zuiden van Breda mobiliseert ondernemers, ambtenaren, natuurliefhebbers en investeerders voor een plan dat zo'n dertig afzonderlijke investeringsprojecten telt, van grootschalige aardbeienteelt via versterking van biodiversiteit tot woningbouw.

4

Zet ontwerpers in om schijnbare tegenstellingen op te lossen

Het combineren van verschillende belangen in één krachtig plan lukt alleen wanneer partijen elkaar op gedeelde waarden kunnen vinden. Schijnbaar botsende belangen van bijvoorbeeld natuur, mobiliteit en duurzaamheid bleken in het verleden toch oplosbaar. Bij uitstek ontwerpers zijn geschikt om de noodzakelijke creatieve verbindingen tot stand te brengen: zij dienen namelijk alleen het overkoepelende belang van een aantrekkelijke leefomgeving. Zij zullen moeten worden opgeleid en dan in de praktijk in staat worden gesteld om voor samenhang en synergie te zorgen.

Voorbeeld

Bajes Kwartier. Groen, gezond, gelukkig en geïnspireerd: de beloftes liegen er niet om. Ontwerpers maken van de oude Bijlmerbajes een inclusief stadsdeel waar ontmoeting centraal staat en de kringloop van het leven in een verbouwde gevangenistoren letterlijk zichtbaar wordt. Duurzaam, sociaal, met respect voor de historie.

WIE SPREKEN WE AAN?

- U – wij allemaal, die willen bijdragen aan een steeds aantrekkelijker Nederland.
- Overheid – Bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren van rijk, provincies, gemeenten, waterschappen.
- Stadsmakers – Bewonerscollectieven, stadslabs, dorpsraden.
- Ondernemers – Bouwontwikkelaars, aannemers, fabrikanten.
- Wetenschappers – Onderzoekers, docenten.
- Kunstenaars – Beeldend kunstenaars, (locatie)theatermakers, bewegingskunstenaars, musici, filmers, fotografen
- Designers – Webdesigners, industrieel ontwerpers, slimmeriken.
- Energiekelingen – Wind- en zonnecollectieven, energiebedrijven, leggers van infrastructuur.
- Agrariërs – Producenten van ons voedsel, hoeders van ons landschap.
- Mobiliteitswerkers – Leggers van spoorstaven en asfaltvlaktes.
- Ontwerpers – Architecten, landschapontwerpers, stedenbouw kundigen, planologen.
- Adviseurs – Consulenten op het gebied van ruimtelijke kwaliteit, gezondheid, procesmanagement.

EN WIJ?

Deze oproep zetten we om in actie. Wij zullen het debat hierover voeren en uitlokken. Wij publiceren goede voorbeelden in onze nieuwsbrieven en websites en we willen een prijs instellen voor het beste project. Wij richten met lokale en regionale bestuurders (wethouders, burgemeesters, gedeputeerden) een praktijkwerkgroep op. Met het ministerie van OCW ontwikkelen we een programma voor bevordering van de bouwcultuur. We investeren in een campagne rond Fiks Nederland. We verbreden ons netwerk met bijvoorbeeld stadslabs, energiecoöperaties en actieve bewonersgroepen. En we werken graag samen, ook met u!

ONDERTEKEN MEE!

Een groeiende groep supporters ondersteunt deze oproep; zie onze website www.fiksnederland.nl. Ook ondertekenen? Meld je aan op de website.

Fiks Nederland is een oproep van

Kunsten '92

Kunsten '92 is de bovensectorale belangenvereniging voor kunst, cultuur en erfgoed. Zij telt 350 leden, instellingen uit alle geledingen van de cultuursector.

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit

De schoonheid van onze gebouwde omgeving bevorderen. Dat is het doel van de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, al sinds 1931. Welstandscommissies, monumentencommissies, adviesorganen voor ruimtelijke kwaliteit, erfgoed, stedenbouw en landschap zijn hierbij aangesloten.

